

POLICY BRIEF

**REVIZE CLIMATE
TAGGINGU
EVROPSKÝCH
FONDŮ V ČESKÉ
REPUBLICĚ**

CDE

Kdo jsme

V Centru pro dopravu a energetiku (CDE) se problematice nakládání s evropskými penězi v kontextu ochrany klimatu věnujeme dlouhodobě. Na národní úrovni jsme členy sítě ekologických nevládních organizací Zelený kruh, která vysílá své zástupce do mezioborových pracovních skupin, poradních orgánů a komisí vlády, a to za účelem hájení zájmů v oblasti ochrany přírody a životního prostředí.

Z hlediska evropských fondů je nejdůležitější vyzdvihnout účast v monitorovacích výborech IROP, OPŽP a OP TAK. V posledně jmenovaném je i zástupkyně za CDE.

Text publikace: Eva Mariničová ve spolupráci s Petrem Bouchalem a Tomášem Jungwirth Březovským (analýza dat)

Infografiky: Fakta o klimatu

Grafická úprava a sazba: Nicole Princlová (CDE)

Vydalo Centrum pro dopravu a energetiku v roce 2022.

Shrnutí této publikace

- Začleňování problematiky klimatu se stává důležitou součástí evropského rozpočtu. Pro Víceletý finanční rámec na období 2014–2020 se na klimatická opatření počítalo s 20 %.
- Evropská komise (EK) používá svou metodiku, která sleduje naplňování tohoto závazku. Kritická diskuze o tom, zda jsou evropské prostředky skutečně vynakládány na klimatická opatření, ovšem chybí, a to jak na evropské úrovni, tak v České republice (ČR).
- CDE aplikuje odlišný způsob hodnocení klimatického přínosu EU fondů v ČR a podrobuje tak metodiku EK kritické analýze.
- Závěry nejsou pro ČR ani pro EK příznivé. Řádný dohled nad tím, zda jsou prostředky čerpány v souladu s klimatickými cíli, chybí. V praxi jsou tak podporovány projekty, které jdou proti těmto závazkům.

Úvod

Přechod ke klimatické neutralitě vyžaduje zásadní změnu ve veřejném financování. Peníze pramenící z Víceletého finančního rámce jsou jedním z hlavních zdrojů, kterými může Evropská komise podporovat zavádění klimatických opatření v celé Unii, a to v souladu s cíli Zelené dohody pro Evropu.

Tyto klimatické cíle jsou nově definovány v Evropském právním rámci pro klima (EU Climate Law).¹ Pro rozpočet pro období let 2014–2020 platilo, že 20 % výdajů napříč všemi programy má být využito na klimatická opatření. Pro současné rozpočtové období 2021–2027 bylo toto číslo navýšeno na 30 % včetně prostředků pocházejících z nástroje NextGeneration EU, který cílí na obnovu ekonomik po covidové pandemii.²

Důležitou roli v celém procesu představuje občanská společnost, která může vyvíjet aktivitu směrem k členským státům EU, aby byly splněny podmínky čerpání těchto dotací, tedy aby peníze směřovaly na projekty uhlíkové neutrality.

Zkušenosti s participací v minulém i nadcházejícím programovém období (2021–2027) ovšem ukazují, že tento princip nebyl v přípravné fázi řady operačních programů (OP) plně uplatňován, hlavně co se zapojení zástupců nevládních organizací do přípravných a monitorovacích výborů a poskytování informací týče.

¹ European Commission. European Climate Law [online]. ec.europa. [Cit. 7.3.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/european-green-deal/european-climate-law_en

² European Commission. Supporting climate action through the EU budget [online]. ec.europa. [Cit. 7.3.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/clima/eu-action/funding-climate-action/supporting-climate-action-through-eu-budget_cs

Evropské strukturální a investiční fondy (ESI fondy) jsou významným investičním nástrojem, který utváří hospodářské prostředí České republiky a podporuje investice směřující mimo jiné do zelené transformace. Tvoří také významný díl evropského rozpočtu. Pro programové období 2014–2020 se počítalo s částkou přesahující půl bilionu eur (cca 537 mld. EUR), které mají směřovat k naplnění ESI fondů.

ČR bude moci vyčerpat prostředky ve výši téměř 25,7 mld. EUR (přesně 25 775 215 086 EUR). Pokud k tomuto číslu připočteme podíl národních veřejných prostředků na spolufinancování projektů EU, který činí přes 8,7 mld. EUR, dostaneme se na celkovou částku 34,5 mld. EUR (přesně 34 511 210 610 EUR).³

ČR se tak řadí mezi státy s nejvyšší přidělenou alokací v přepočtu na jednoho obyvatele. Právě prostředky, které ČR získává z ESI fondů, přispívají k její pozici čistého příjemce z rozpočtu EU, což platí jak pro dobíhající programové období, tak i pro to nové.

U ESI fondů slouží pro sledování naplňování klimatického závazku evropská metodika podpořená sběrem a zveřejňováním dat (prováděcí nařízení Komise pro období 2014–2020).⁴

³ European Commission. European Structural and Investment Funds [online]. cohesiondata.ec.europa. [Cit. 9.3.2022]. Dostupné z: <https://cohesiondata.ec.europa.eu/countries/CZ>

⁴ EUR-Lex. Commission Implementing Regulation (EU) No 215/2014 [online]. eur-lex.europa. [Cit. 9.3.2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32014R0215>

Výsledky tohoto vyhodnocování, pokud k němu vůbec dochází, ale nejsou snadno dostupné a chybí tedy také ve veřejné diskusi. Dále vyvstává otázka, zda aplikace této metodiky v kontextu českých operačních programů přináší validní obrázek o roli ESI fondů v oblasti změny klimatu čili zda opravdu slouží k naplňování těchto cílů.

Studie se snaží poskytnout nezávislý pohled na hodnocení klimatického přínosu EU fondů v České republice v dobíhajícím rozpočtovém období (2014–2020, ale s čerpáním i v letech následujících dle pravidla N+3). Tato analýza tematicky navazuje na vyhodnocování klimatických opatření, které provádí Evropská komise, metodologicky se ovšem liší, jelikož aplikuje odlišnou metodologii vyvinutou nezávisle pro zhodnocení plnění obdobného závazku u Národního plánu obnovy.⁵

Slouží tak jako podklad pro tvůrce a správce operačních programů, stejně jako pro občanskou společnost, jejíž aktivní zapojení je jedním ze základních principů řízení ESI fondů.

⁵ Green Recovery Tracker. Our Methodology [online]. greenrecoverytracker. [Cit. 9.3.2022]. Dostupné z: <https://www.greenrecoverytracker.org/methodology>

Metodologie

Provedená analýza se metodologicky opírá o [Green Recovery Tracker](#), nástroj vyvinutý v roce 2021 Wuppertalským institutem a E3G, který sloužil k obdobnému vyhodnocení (připravovaných) Národních plánů obnovy co do splnění normativu 37 % financí alokovaných na klimatická opatření. Zpráva pro ČR hodnotící verzi plánu schválenou na jaře vládou (která později doznala změn) je dostupná [zde](#).

Metodika Evropské komise je založena na sledování tří koeficientů, které kopírují ukazatele Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD): koeficientu 100 % přiřazeného financování s významným příspěvkem k cílům v oblasti klimatu, 40 % přiděleného financování s mírným příspěvkem a 0 % spojeného s financováním s nulovým nebo zanedbatelným příspěvkem. Tento způsob měření je relativně srozumitelný a jednoduše sledovatelný.

Na druhou stranu např. studie od Evropského účetního dvora uvádí, že metodika může nadhodnocovat výsledky a zároveň nerozlišuje mezi zmírňováním a adaptací.⁶

⁶ European Court of Auditors. Review No 01/2020: Tracking climate spending in the EU budget [online] [Cit. 16.3.2022]. str. 3–4. Dostupné z: <https://www.eca.europa.eu/en/Pages/DocItem.aspx?did=54194>

Příklady nejdůležitějších oblastí intervence pro oblast klimatu a jejich klimatické koeficienty v Evropském fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Fondu soudržnosti (FS) v období 2014–2020 uvádí tabulka níže.

Koeficient	Oblast intervence
100 %	<ul style="list-style-type: none"> • Energeticky účinná renovace. • Opatření pro přizpůsobení se změně klimatu, předcházení rizikům a řízení rizik souvisejících s oblastí klimatu. • Výzkumná a inovační infrastruktura se zaměřením na nízkouhlíkové hospodářství a na odolnost vůči změně klimatu. • Cyklistické stezky a stezky pro pěší. • Energie z obnovitelných zdrojů: větrná, solární, z biomasy, jiná. • Vysoce účinná kombinovaná výroba tepla a elektřiny a dálkové vytápění.
40 %	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastruktura čisté městské dopravy a její propagace. • Železnice. • Ochrana a obnova biologické rozmanitosti, ochrana přírody a ekologická infrastruktura. • Hospodaření s vodou a skladování pitné vody
0 %	<ul style="list-style-type: none"> • Investice směřující do elektřiny, zemního plynu. • Nakládání s odpady v domácnostech, modernizace dálnic a silnic. • Investice směřující do veřejné správy a veřejných služeb.

Zdroj: Autorka na základě [prováděcího nařízení Komise \(ES\) č. 215/2014, příloha I.](#)

Na tomto místě je vhodné zmínit, že tato metodika prošla částečnou revizí a pro současné období 2021–2027 počítá s dvojí sadou koeficientů – jednou pro výpočet podpory na plnění cílů v oblasti změny klimatu a druhou pro plnění environmentálních cílů.⁷

Podle analýzy Climate Action Network Europe ale i zde najdeme z hlediska plnění klimatických cílů řadu problematických aspektů, jelikož některé intervence v praxi prodlužují podporu fosilních projektů – viz oblast intervence „Vysoce účinná kombinovaná výroba tepla a elektřiny, dálkové vytápění a chlazení“, „Infrastruktura pro alternativní paliva“, nebo „Nově postavené železnice“, kterým je udělen 100% koeficient.⁸

I proto jde revize provedená CDE o úroveň dále, a to tak, že podobně jako Green Recovery Tracker přichází s tzv. negativním tagem, který v oficiálním přístupu Evropské komise chybí. Jednotlivé položky tedy mohou být kromě nuly hodnoceny také -40 % (negativní) a -100 % (velmi negativní).

Provedená revize tedy nemá ambici být „zrcadlovým zobrazením“ oficiálního přístupu Komise, jde spíše o alternativní pohled, který může být co do finálního hodnocení kritičtější.

Zatímco v oficiálně reportovaných datech jsou klimatické tagy přiřazeny vždy k příslušné oblasti intervence (a následně často jednu oblast intervence pokrývají různé operační programy), náš postup je granulárnější.

⁷ EUR-Lex. Regulation (EU) 2021/1060 of the European Parliament and of the Council [online]. eur-lex.europa. [Cit. 16.3.2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R1060#>

⁸ Climate Action Network Europe. Climate Mainstreaming and Climate Proofing: The Horizontal Integration of Climate Action in the EU Budget – Assessment and Recommendations [online] [Cit. 16.3.2022]. str. 10. Dostupné z: <https://www.caneurope.org/content/uploads/2018/09/Assessment-EU-budget-climate-mainstreaming-CAN-Europe-August-2018.pdf>

Vycházíme vždy z konkrétního souběhu oblasti intervence a specifického cíle v rámci jednoho OP. Zde je potřeba říci, že tento způsob může být jedním z limitů naší práce, tedy že se tagy nepřidělují na úrovni jednotlivých projektů.

Na druhou stranu je nezbytné uvést, že samotné hodnocení vychází z analýzy jednotlivých programových dokumentů. Měřitelnost klimatického přínosu je totiž jednou z klíčových proměnných, pokud jde o kredibilitu pozitivního hodnocení. Dívali jsme se i na úroveň jednotlivých projektů (typicky energetika, teplárenství), neboť to je nezbytné pro bližší porozumění tomu, kam skutečně míří výdaje.

V praxi postupujeme následovně:

- Má-li opatření zjevný klimatický přínos (s důrazem na mitigaci, ale může být také adaptačního rázu) a tento přínos je důsledně popsán a je měřitelný, hodnotíme tagem 1 (100 %).
- Má-li opatření zjevný klimatický přínos (s důrazem na mitigaci, ale může být také adaptačního rázu), avšak tento přínos není dostatečně popsán, nebo není podložen relevantními a měřitelnými indikátory, hodnotíme tagem 0,4 (40 %). Stejně hodnotíme i v případě, že klimatický potenciál opatření není kvůli jeho suboptimálnímu nastavení dostatečně využit.
- Nemá-li opatření přímou klimatickou relevanci, hodnotíme tagem 0.

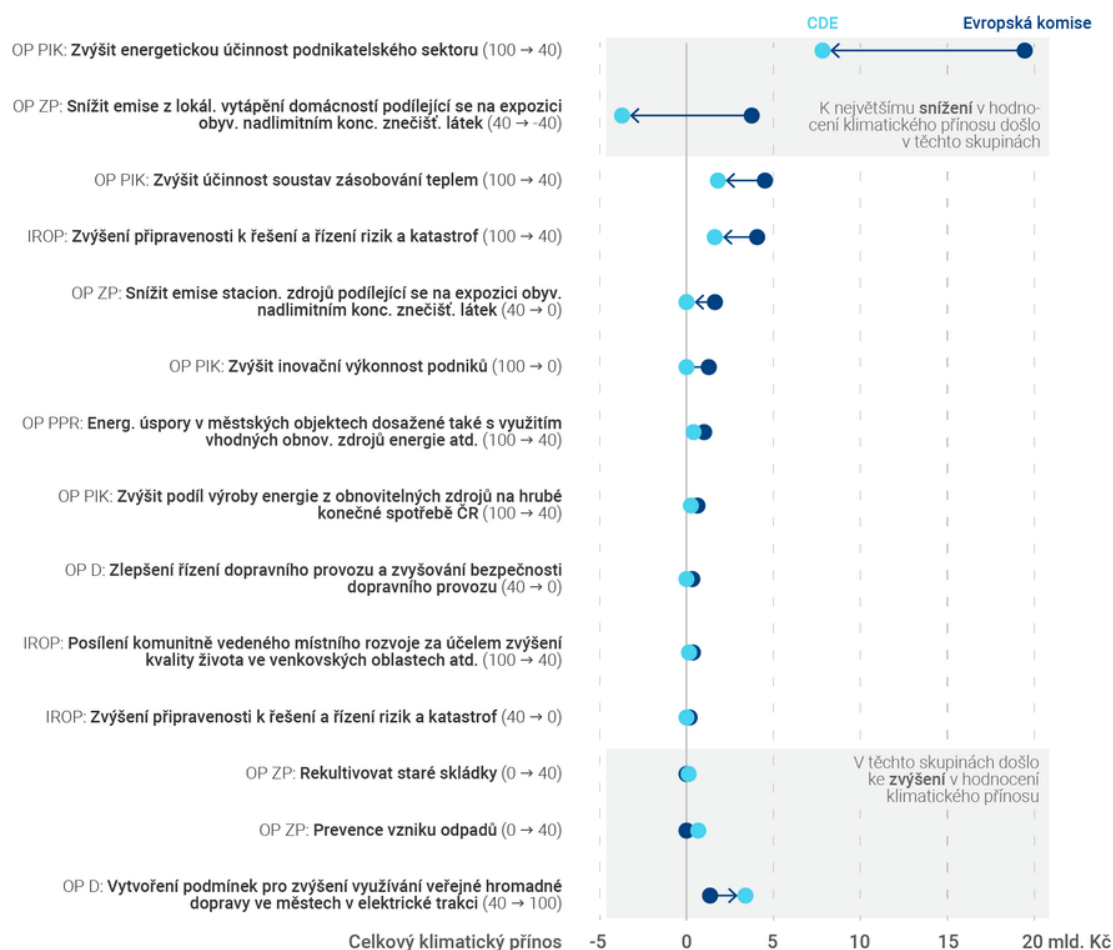
- Hrozí-li tzv. carbon lock-in, tedy financování investice do vysokoemisních zdrojů či infrastruktury (typicky zemního plynu v teplárenství a dopravě), hodnotíme tagem -0,4 (- 40 %). V případě, že by dané opatření bylo alokováno zcela nebo téměř výhradně na takovéto typy projektů, hodnotili bychom tagem -1 (- 100 %), k tomu však v dosavadní analýze nedochází. V případě negativních tagů můžeme hovořit o porušení či ohrožení principu DNSH (do no significant harm).

Pro každé opatření, každou oblast intervence, každý specifický cíl a každý operační program se tak dostáváme k tzv. váženému klimatickému tagu vůči příslušné čerpané finanční částce, jak je zobrazeno v Githubu.

Na další stránce jsou příklady reklasifikovaných projektů k rozdílu mezi klasifikací EK a CDE.

PŘÍSPĚVEK JEDNOTLIVÝCH SKUPIN PROJEKTŮ NA KLIMATICKÁ OPATŘENÍ V POROVNÁNÍ METODIKY EVROPSKÉ KOMISE A CDE

Jsou zahrnuty pouze skupiny, kde došlo ke změně větší než 100 mil. Kč.

Největší změna v tagingu je z důvodu chybějících měřitelných indikátorů, což znamená, že stávající systém vyhodnocování není funkční.

Z infografiky je patrné, že k zásadnímu přeskupení došlo zejména u intervencí, u nichž hrozí podpora plynových projektů, které mohou zásadním způsobem zabraňovat přechodu k nízkouhlíkovému hospodářství nebo k tzv. carbon - lock-in.

Jedná se konkrétně o projekty soustředící se na zvýšení účinnosti soustav zásobování teplem, výměnu kotlů za nové na pevná paliva a plyn.

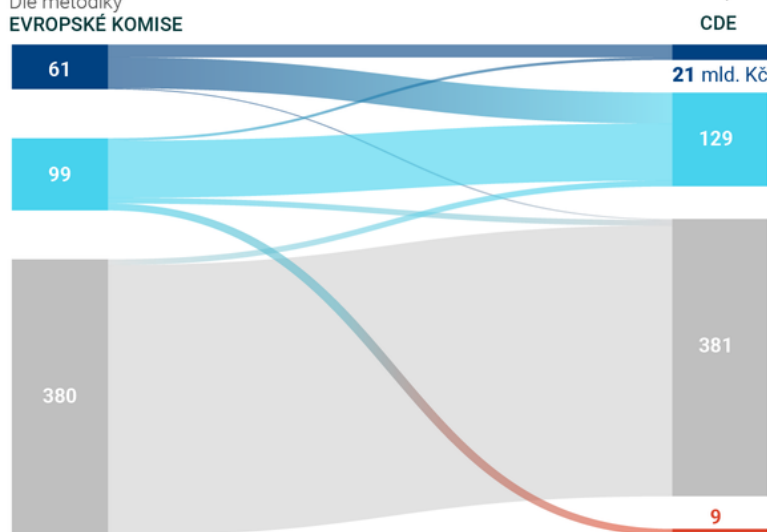
Hlavní poznatky

Níže je srovnání oficiálních vs. revidovaných klimatagů.

PŘÍSPĚVEK EVROPSKÝCH FONDŮ na klimatická opatření v mld. Kč, 2014–2020, v porovnání Evropské komise a CDE

- 100 % = Významný a měřitelný přínos
- 40 % = Významný, ale nedostatečně popsany/měřitelný
- 0 % = Neutrální
- -40 % = Negativní

Dle metodiky
EVROPSKÉ KOMISE

Na rozdíl od Evropské komise pracuje CDE s označováním **negativního klimatického přínosu**, a to -40 procenty.

ZMĚNY V HODNOCENÍ CDE

Klimatický přínos opatření byl nejčastěji snížen u oblastí intervencí podporující plynové projekty, kde hrozí tzv. **carbon lock-in**.

Konkrétně se jedná o projekty zaměřené na zvýšení účinnosti soustav zásobování teplem nebo výměnu kotlů za nové na pevná paliva a plyn.

Z infografiky výše je patrné, že ke značnému přelivu došlo zejména u 100% koeficientu. Na základě komunikace s příslušnými orgány jak na české, tak na evropské straně vyplynuly následující skutečnosti.

Zařazení do konkrétní oblasti intervence si přiřazoval žadatel sám, a to dle metodiky, kterou mu poskytnul příslušný řídicí orgán.

Tato příručka již obsahuje zúžený výběr oblastí intervence, který tento orgán určuje a který je relevantní pro žadatele v konkrétním projektu a specifickém cíli. Abychom to ilustrovali na konkrétním příkladu, byly v OPŽP 2014–2020 vyhlašovány výzvy vždy pro jeden specifický cíl.

Pro každou výzvu byly v monitorovacím systému stanoveny relevantní oblasti intervencí, ze kterých si pak žadatelé při tvorbě svých žádostí vybírali ty, které odpovídaly charakteru jejich žádostí. Zaregistrované žádosti byly následně kontrolovány zprostředkujícími subjekty.

V novém období si již řadu oblastí intervencí nebude určovat žadatel sám, ale učiní tak přímo řídicí orgán, nebo zprostředkující subjekt. Žadatel tak patrně nemá důvod záměrně manipulovat zvolenými oblastmi intervencí, jelikož zvolení konkrétní oblasti intervence, byť se 100% klimatickým tagem, nemá vliv na to, zda se svou žádostí uspěje, či nikoliv.

Podle článku 50 nařízení (EU) č. 1303/2013 Evropská komise ukládá členským zemím povinnost informovat o podpoře cílů týkajících se změny klimatu, a to prostřednictvím výročních zpráv. Tyto zprávy obsahují hodnoty z daných kódů oblastí intervence, které se automaticky načítají právě s ohledem na koeficienty. Pokud si tedy výroční zprávu otevřeme, dozvíme se indikativní částku podpory, jež má být použita na cíle v oblasti změny klimatu, a podíl celkového přidělu pro operační program, jak je patrné např. z výroční zprávy OP PIK za rok 2020.⁹

⁹ Ministerstvo průmyslu a obchodu. Výroční zpráva OP PIK za rok 2020 [online] [Cit. 29.3.2022]. str. 225. Dostupné z: <https://mpo.cz/assets/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/operacni-program-podnikani-a-inovace-pro-konkurenceschopnost/2021/10/Vyrocní-zpráva-OP-PIK-2020.pdf>

Sama ministerstva ovšem přiznávají, že se u projektů nemusí sledovat žádná validita, tedy ani faktický dopad na klima ex post. Z hlediska metodiky Evropské komise je podstatné, jakou má ta či ona oblast intervence koeficient, a ne jaký je její skutečný dopad na klima.

Zdá se, že i na evropské úrovni chybí hlubší diskuze o validitě tohoto reportingu a zhodnocení, zda vynakládané prostředky skutečně v dlouhodobém hledisku míří k dosahování klimatických cílů. Evropská komise každé tři roky vydává zprávu, ve které shrnuje dlouhodobé tendence a výhledy politiky soudržnosti.

Poslední, již 8. Kohezní zpráva byla vydána letos na začátku roku.¹⁰ Dokument shrnuje závěry u konkrétních politických cílů včetně toho týkajícího se ochrany klimatu. Měřítkem úspěšnosti je zde počet zrealizovaných projektů a celková částka investovaná do tohoto cíle, chybí ovšem kritická reflexe nad zvolenou metodologií.

V rámci projednávání ročního rozpočtu EU Evropská komise publikuje dokumenty související s přijetím i plněním končícího rozpočtového období. Nezanedbatelnou část zde tvoří zohledňování dopadů evropských peněz na klimatické cíle. Např. pracovní dokument k návrhu souhrnného rozpočtu Evropské unie na rozpočtový rok 2022 představuje na straně 10 rozpad finančních prostředků mezi jednotlivé finanční nástroje.

¹⁰ European Commission. Eighth Report on Economic, Social and Territorial Cohesion [online] [Cit. 29.3.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

Pro programové období 2014–2020 platilo, že se priority v oblasti ochrany klimatu mají zohledňovat ve všech fázích programů od jejich přípravy, přes provádění, až po hodnocení. Podle Komise mají všechny programy přispívat jak k mitigaci, tak k adaptaci.¹¹

Na tomto místě je třeba zmínit, že politika soudržnosti, zahrnující i ESI fondy, je vykonávána skrze sdílené řízení, tzn. Komise pověřuje členské státy prováděním programů na národní úrovni. Členské státy pak prostředky přidělují konečným příjemcům.

Členský stát nese hlavní odpovědnost za zavedení řídicího a kontrolního systému, který je v souladu s požadavky nařízení, za zajištění účinného fungování tohoto systému a také za prevenci, odhalování a nápravu nesrovnalostí. Komise plní úlohu dohledu tím, že se ujišťuje, zda jsou opatření, podle kterých se řídicí a kontrolní systém orientuje, v souladu s předpisy. To potvrzuje i naše komunikace s ministerstvy a příslušnými orgány Evropské komise.

V tomto konkrétním případě Evropská komise spoléhá na to, že česká strana přebírá zodpovědnost za projekty od přípravy až po samotnou realizaci. Na druhou stranu je ovšem zřejmé, že co se týče climate taggingu a jeho vymahatelnosti, zde panuje rozpor ve výkladu, kdo je zodpovědný za ex post evaluaci. Česká strana tuto povinnost přisuzuje Evropské komisi, Evropská komise zase českým řídicím orgánům.

¹¹ European Commission. Draft general budget of the European Union for the financial year 2022. Working document. Part I. June 2021 [online] [Cit. 29.3.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/about_the_european_commission/eu_budget/d2022_wd_1_programme_statements_web_0.pdf

Další kroky

Z hlediska dalšího postupu by mělo jak na úrovni evropské, tak na úrovni České republiky dojít ke konkrétním změnám. Pro dosažení klimatické neutrality do roku 2050 je zjevné, že se ambice Evropské komise, pokud jde o zohledňování změny klimatu ve všech programech EU, musí zvýšit.

Naše závěry se shodují s analýzou Evropského účetního dvora, podle níž je současná metodika Komise minimálně v několika případech problematická. Cílem kohezní politiky je transformace evropské ekonomiky na uhlíkově neutrální ekonomiku. Výsledky analýzy jsou však s tímto cílem silně v rozporu. Z naší analýzy je patrné, že v programovém období 2014–2020 byly udělovány pozitivní klimatické koeficienty projektům, které jsou proti trendu snižování emisí.

Tyto projekty zahrnují především využívání plynu – například při zvýšení účinnosti soustav zásobování teplem (zde metodika Komise pracuje se 100% koeficientem), nebo u výměny kotlů za plynové (podle Komise 40% přínos pro klima).

Způsob, jakým jsou evropské prostředky v operačních projektech distribuovány, a výběr projektů, které jsou posuzovány jako prioritní, má za následek, že programy vedoucí ke zvýšení emisí skleníkových plynů převálcují pozitivní účinky u zbylých projektů.

Do dalšího programového období by se tak metodika Komise měla zpřísnit. Finanční prostředky EU by neměly být použity na projekty, které jsou v rozporu s klimatickými závazky tím, že způsobují další emise skleníkových plynů. Vzhledem k nově přijatému obecnému principu „do no significant harm“ by v příštím rozpočtovém období neměly ESI fondy podporovat žádné projekty založené na fosilních palivech.¹²

Česká republika by měla zlepšit způsob reportování těchto dat. Ta v současné chvíli nejsou volně dostupná široké veřejnosti. Řídící orgány by měly transparentně vykazovat rozpad dat na jednotlivé projekty tak, aby šla snáze analyzovat a interpretovat, a aby bylo jasné, zda prostředky opravdu směřují na projekty v souladu s klimatickými závazky.

Na základě veřejně dostupných informací je ovšem patrné, že podpora obnovitelných zdrojů v programech chybí, nebo je velice nízká. Většina podpory z této oblasti navíc směřuje do biomasy a vodní energie, které jsou v České republice již blízko vrcholu svého potenciálu, jak udává společná studie CEE Bankwatch Network a Friends of the Earth Europe z roku 2015.¹³

Na druhé straně potenciál větrné energie je značný. Podle studie Ústavu fyziky atmosféry Akademie věd ČR by větrné elektrárny kolem roku 2040 mohly na území ČR vyrábět až 18,8 TWh elektřiny, což by odpovídalo pokrytí zhruba 28 % spotřeby země v roce 2019.¹⁴

¹² European Commission. Technical guidance on the application of “do no significant harm” [online] [Cit. 10.4.2022]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/c2021_1054_en.pdf

¹³ Bankwatch and Friends of the Earth Europe. Climate’s enfants terribles [online] [Cit. 29.3.2022]. str. 79. Dostupné z: <https://bankwatch.org/sites/default/files/enfants-terribles.pdf>

¹⁴ Ústav fyziky atmosféry AV ČR. Aktualizace potenciálu větrné energie v České republice z perspektivy roku 2020 [online] [Cit. 29.3.2022]. str. 44. Dostupné z: https://www.ufa.cas.cz/DATA/vetrna-energie/Potencial_vetrne_energie_2020.pdf

V současné chvíli pokrývají zhruba 1 % spotřeby elektřiny v ČR.¹⁵
V kontextu války na Ukrajině není apel na omezení plynu už jen klimatický tématem, ale i bezpečnostním. Česká republika je z drtivé většiny závislá na dovozu plynu z Ruska.

Systematicky bychom se tedy měli zaměřit na řešení, jakými jsou energetické renovace budov, využívání odpadního tepla z průmyslu či tepelných čerpadel. I na individuální rovině je potřeba se zaměřit na ekologičtější alternativy.

Geopolitická nestabilita velice pravděpodobně zapříčiní zvyšující se ceny energií. Populární “kotlíkové dotace”, které cílí na nízkopříjmové skupiny, by měly podporovat jen obnovitelné zdroje vytápění, tedy kotle na biomasu a tepelná čerpadla.¹⁶

¹⁵ Wind Europe. Wind energy in Europe 2021 Statistics and the outlook for 2022-2026 [online] [Cit. 6.4.2022]. str. 11. Dostupné z: <https://windeurope.org/intelligence-platform/product/wind-energy-in-europe-2021-statistics-and-the-outlook-for-2022-2026/>

¹⁶ Od dubna 2022 již není možné v rámci tohoto programu získat podporu na plynový kotel.

Závěr

Cílem tohoto briefu bylo kriticky zhodnotit, jak je naplňován klimatický závazek v kontextu ESI fondů a co na základě těchto dat můžeme říct o začleňování problematiky klimatu do kontextu evropského veřejného financování. Na základě naší analýzy lze konstatovat, že Česká republika efektivně nevyužívá přidělené finanční prostředky na zmírňování klimatických změn. Způsob, jakým je toto naplňování klimatického závazku sledováno na evropské úrovni, je neefektivní a nedostatečný. Klimatická opatření by se měla stát nedílnou součástí procesu plánování, tj. přesná částka určená na tato opatření by měla být zajištěna již na začátku při vytváření operačních programů, v současné chvíli se toto číslo dopočítává ex post.

Proces přípravy operačních programů probíhá v koordinaci mezi Evropskou komisí a řídicími orgány bez výraznějšího demokratického dohledu občanské společnosti, přestože tuto povinnost zapojit veřejnost ukládá České republice princip partnerství. Zároveň chybí jakákoliv vymahatelnost rozhodnutí, která činí členské země v rámci principu sdíleného řízení. Evropská komise tak v konečném důsledku velmi často přistupuje ke schválení jednotlivých operačních programů vypracovaných vládami bez toho, aniž by zpochybnila jejich ambice a jejich význam v boji proti změně klimatu, a posílá prostředky na projekty, které nejsou v souladu s cíli evropských klimatických politik.